

Društvo slovenskih skladateljev
Society of Slovene Composers

CIKEL 1808 - PARIŽANI

Godalni kvartet ACCADÈMIA

Mojca FORTIN – *violina*

Beti BRATINA – *violina*

Gea PANTNER VOLFAND – *viola*

Zoran BIČANIN – *violončelo*

PROGRAM

Lucijan Marija Škerjanc, Maurice Ravel

Torek, 25. januarja 2022, ob 19.30

Društvo slovenskih skladateljev, Kogojeva dvorana

Ob 19.00 – Predkoncertni pogovor

Moderator: Aleš Nagode

WWW.DSS.SI

PROGRAM

Lucijan Marija ŠKERJANC

GODALNI KVARTET ŠT. 5 V FIS-MOLU

I. *Allegro molto vivace*

II. *Adagio*

III. *Presto*

IV. *Adagio – Allegro impetuoso*

Maurice RAVEL

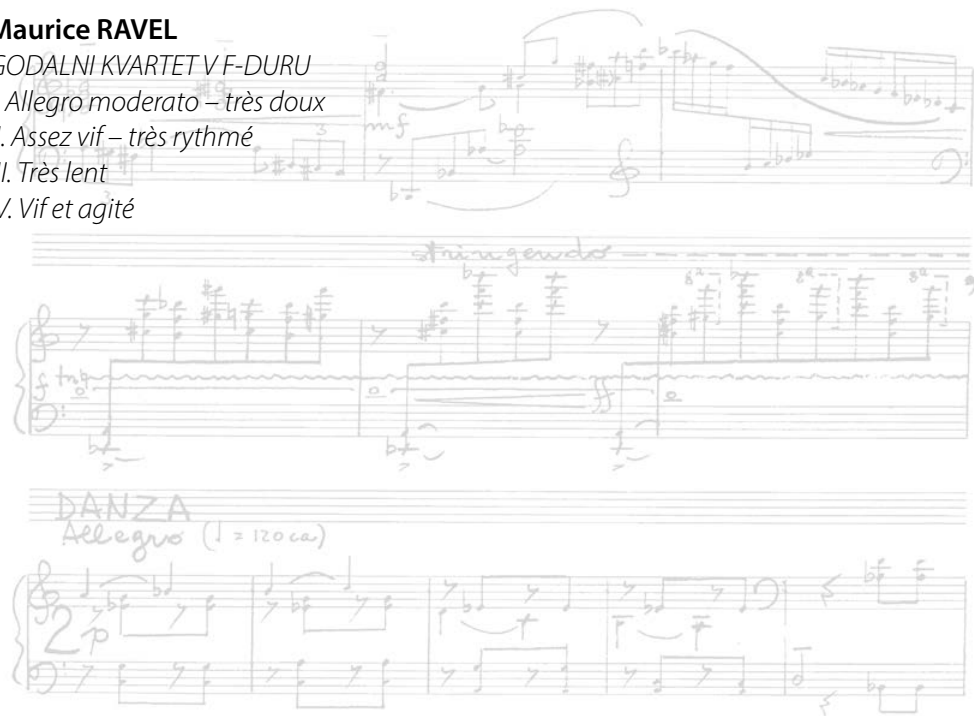
GODALNI KVARTET V F-DURU

I. *Allegro moderato – très doux*

II. *Assez vif – très rythmé*

III. *Très lent*

IV. *Vif et agité*

O POUSTVARJALCIH ...

Godalni kvartet ACCADÈMIA

Violinistki Mojca Fortin in Beti Bratina, violistko Geo Pantner Volfand ter violončelista Zorana Bičanina je na skupno umetniško pot privedlo naključje. Srečali so se kot študentje predmeta Komorna igra pri profesorju Tomažu Lorenzu na Akademiji za glasbo v Ljubljani in leta 2009 ustanovili *Godalni kvartet Accadèmia*. Ansambel je hitro zorel v kakovostno izvajalsko telo, saj so že v času študija za svoje umetniško delovanje prejeli Prešernovo nagrado Akademije za glasbo v Ljubljani. Poleg študija na matični akademiji so se izpopolnjevali še na seminarjih vidnih komornoglasbenih poustvarjalcev, kot so *Trio di Parma*, Wen-Sinn Yang, Ana Čumačenko, Nora Chastain... Po diplomi so študij komorne glasbe nadaljevali pri slovitem *Carmina kvartetu*, na Univerzi za glasbo in predstavljajočo umetnost v Gradcu.

Z javnim nastopanjem so začeli februarja 2010, ko so izvedli prvi celovečerni koncert. Od takrat zaznamuje njihovo delovanje nenehna kvalitativna rast, ki jih danes uvršča med programsko in interpretativno najbolj prodorne slovenske komornoglasbene ansamble. Njihovo igranje odlikuje kreativna zasnova, ki ne zanemari pozornosti do skladateljske intence, ter virtuozna izvedba, pri kateri prizadevanje za natančno podajanje notnega teksta ne stoji na poti muzikantski razigranosti.

S svojimi nastopi navdušujejo občinstvo tako doma kot v tujini. Že leta 2010 so uspešno zastopali ljubljansko Akademijo za glasbo v okviru *Slovenskega meseca* na Madžarskem, s koncertoma v Budimpešti in Békéscsabi. Naslednje leto so v norveškem Berlevågu sodelovali pri izvedbi opere *Heksehammeren* skladatelja Ragnarja Rasmussena. Občasno so sodelovali s številnimi vidnimi solisti klasične glasbe (Mate Bekavac, Wendy Enderle-Champney, Jure Hladnik...), pa tudi s poljskim jazz saksofonistom Grzechem Piotrowskim ob predsedovanju Poljske Evropski uniji. Nastopali so v okviru različnih koncertnih ciklov in festivalov, kot so programi Glasbene mladine Ljubljanske in Glasbene mladine Slovenije, *Metabonma*, *Echos Festival*, *Festival Bled*, *Festival Lent* ter prireditve Fondazione musicale Santa Cecilia v Portogruaru. Posebno odmevno je bilo njihovo sodelovanje v abonmaju *Veličastnih 7* Cankarjevega doma, leta 2017, kjer so z newyorško plesno skupino Bill T. Jones / Arnie Zane Dance Company v Gallusovi dvorani z velikim uspehom izvedli dela Schuberta in Ravela.

Poleg tega svojo virtuoznost dokazujejo na številnih tekmovanjih, bili so finalisti tekmovanja *Amici della Musica* v Vidmu (Udine) ter polfinalisti mednarodnega tekmovanja *Festivala Bled*. So zmagovalci (2015) in tretjenagrajenci (2012) *Tekmovanja Primož Ramovš*.

... O SKLADATELJIH IN NJIHOVIH DELIH

V prvih desetletjih 20. stoletja je evropski glasbeni svet živel na pragu sprememb. Na koncertne odre so s svojimi deli prihajali prvi drzni inovatorji, ki so v svojih delih rušili vse, na čemer je evropska umetniška glasba temeljila zadnjih nekaj stoletij. Ostali pa so iskali novih poti, da bi se izvili iz na videz brezizhodne popolnosti nemškega simfonizma, wagnerjanskega glasbenega gledališča in chopinovsko-lisztovske pianistike.

Med njimi je bil tudi takrat še mladi, nadebudni slovenski skladatelj **Lucijan Marija Škerjanc (1900-1973)**. V otroštvu in mladosti se je spopadal z neurejenimi družinskimi razmerami in materialnimi stiskami, ki so močno zaznamovale njegov značaj. Odrasel je v človeka nebrzdane ambicije, katerega izobraževalna pot je bila izpolnjena z vztrajnim iskanjem znanja o glasbi. V otroških letih se je z glasbo ukvarjal kot samouk. Šele v zgodnjih najstniških letih, ko njegove

izjemne nadarjenosti ni bilo več mogoče spregledati, se je začel organizirano šolati na glasbeni šoli in konservatoriju Glasbene matice v Ljubljani. Širša obzorja so se mu odprla v dvajsetih letih, ki jih je – s krajšimi prekinitvami – preživel na študiju v Pragi, na Dunaju (J. Marx), v Parizu (V. d'Indy, J. Lefèbvre) in Baslu (F. Weingartner). Po vrnitvi v Ljubljano je postal profesor na konservatoriju in kasneje na novoustanovljeni Glasbeni akademiji, kjer je deloval do upokojitve. Za svoje skladateljsko delo je prejel več pomembnih domačih in tujih nagrad ter bil izvoljen za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

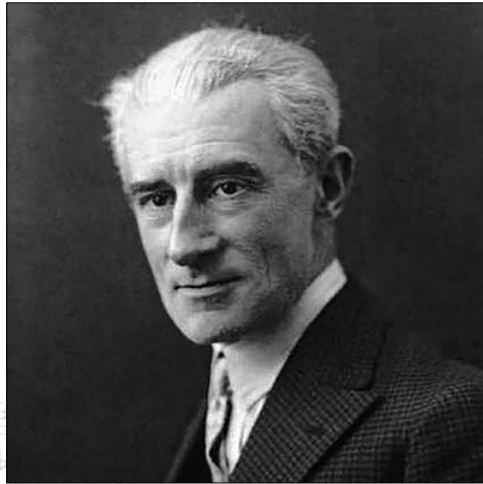
Škerjanc je bil umetnik, ki je na svoji glasbeni poti strastno in ljubosumno iskal potrditve pri kritiki, publiki in kulturni politiki. Na estetskih razpotjih 20. stoletja se je zato pragmatično odločal za tradicijo in z nenavadno bojevitostjo nasprotoval modernemu glasbenemu izrazu, ki so ga na Slovensko prinašali Slavko Osterc, Marij Kogoj ter njuni učenci. Njegov **Peti godalni kvartet**, ki je vrhunec in zaključek njegovega ustvarjanja v tej zvrsti, pri tem ni izjema. Zložil ga je med drugo svetovno vojno, v kaotičnih razmerah spopada velikih svetovnih imperijev in v požar državljanske vojne razpihaneh notranjepolitičnih nasprotij. Nastal je brez otipljive možnosti za izvedbo, zgolj iz skladateljeve notranje potrebe, kot intimni umik iz ponorelega sveta v svet absolutne glasbe.

Štiristavčni ciklus se zavestno opira na klasicistične vzore. Prvi stavek je oblikovan kot sonatni stavek, vsebinsko razpet med kontrastno glasbeno gradivo obeh tem. Ritmično zaostrena, skoraj vojaško odrezava prva tema v njem prevlada nad zadržano, skoraj resignativno drugo temo, ter zaradi skladateljeve skrbi za motivično enovitost stavka prepaja skoraj vse dele stavka, ki izžveni kot silovita glasbena skica nemirnega časa. Njena protiutež je s svetlimi barvami istoimenskega Fis-dura obarvani drugi stavek, ki je neizčrpen tok nežnega liričnega občutja, zaokrožen le s premišljeno spleteno mrežo motivičnih povezav. Tretji stavek je na več načinov zavezan klasicistični tradiciji. Že na prvi pogled ga z velikimi zgledi veže tridelna oblikovna zasnova z dvema trio odsekom v sredini in njegov scherzozni značaj s tridelnim metrumom in lapidarno ritmiko. A sorodnosti so globlje. Škerjanc je – kot klasicistični skladatelji pred njim – prav ta stavek z različnimi potujitvami, npr. molovsko tonaliteto ali zaostrenimi harmonskimi sredstvi, spremenil v nasprotje prvotne vedrine. Zaključni stavek vsebinsko povzema in zaokroža skladbo in se izteče v bojevito in optimistično durovsko kodo.

Na popolnoma drugačen način je poti v prihodnost iskal mladi francoski študent glasbe **Maurice Ravel (1875-1937)**. Začetek glasbene poti tega sina za glasbo navdušenega izumitelja švicarskega porekla in baskovske matere, ki se je celo življenje držal stran od ustaljenih tokov kulturnega in družabnega življenja, je bil nadvse nespekakularen. Njegovo glasbeno šolanje se je začelo s povsem običajnim poukom klavirja pri sedmih letih starosti, po sedmih letih šolanja, leta 1889, je opravil sprejemni izpit na konservatorij. Med študijem pa se je začela kazati njegova samosvojost. Študijski rezultati so bili skromni. V pogledu interpretacije so sicer hvalili izraznost in toplino, ki pa je

prepogosto zašla v pretiravanje. Za prstno tehniko se ni menil, kar je tudi predčasno končalo njegovo študijsko in koncertantno pot.

Podobno je bilo s študijem kompozicije, na katerega se je vrnil leta 1898. Prisrčen odnos in medsebojno spoštovanje med njim in učiteljem Gabrielom Faurejem sta bila premalo za uspešno dokončanje študija. Zaradi trmastega preziranja akademskih pravil so njegovi poskusi, da bi se z osvojitvijo prestižne *Prix du Rome* že v študijskih letih uveljavil kot perspektiven skladatelj, vedno znova naleteli na neuspeh. A vtise,

ki so omogočili izbruh Ravelove enkratne in izvirne ustvarjalnosti je našel drugje. Navduševala so ga nekonvencionalna dela Emmanuela Chabrierja in Erica Satieja, neumorno je raziskoval sodobno rusko glasbo, užival v sodobni francoski dekadentni poeziji ter občudoval slikarstvo Clauda Moneta. Svoja stališča je brusil v diskusijah s člani skupine *Apaches* in med obiskovanjem intelektualnih salonov, kjer je lahko opazoval tudi prve odzive na svoje skladbe.

V tem času je zložil tudi svoj **Godalni kvartet v F-duru**, ki je pravzaprav njegovo prvo daljše glasbeno delo. Za komponiranje je potreboval le nekaj mesecev med decembrom 1902 in aprilom 1903. Skladatelj je sprva dvomil v kvaliteto svojega dosežka, zlasti o zadnjem stavku, a ga je Debussy prepričal, naj ne spremeni niti note. Danes se delo izvaja v verziji iz leta 1910, ko je bilo delo natisnjeno.

Že prvi stavek odraža izjemno inventivnost, s katero je Ravel tradicionalnim oblikam vdihnil novo življenje. Ob osupljivem, skoraj mozartovsko uravnoteženem sodelovanju vseh glasbenih prvin pri gradnji glasbene oblike, se pred nami zvrstijo slikovite in ekspresivne glasbene podobe. Uporaba izredno modernih glasbenih sredstev, kot je na primer uporaba oktatonike v prehodnih in izpeljevalnih odsekih sonatnega stavka, tradicionalne oblike ne ruši, ampak ji daje novih življenjskih moči. Drugi stavek je vsebinsko razklan med scherzozno prešernost z glasbo gamelana navdihnjenega uvodnega dela in poglobljenim lirizmom srednjega dela. V tem stavku pride do izraza Ravelova sposobnost slikanja »glasbenih prizorov brez podob«, navidezno programske glasbenih prizorov, v katerih pa se – tako kot v impresionističnem slikarstvu, ki ga je navduševalo – podoba izgubi in od nje ostane le atmosfera in v glasbo ujeta silovitost doživetja. Počasni, tretji stavek, je do skrajnosti stopnjevana meditativna glasba, ki pa pod čustveno nabito površino skriva skrbno premišljen preplet motivičnih povezav. V njem je Ravel svojo željo po slikanju glasbenih podob povezal s še enim tradicionalnim idealom glasbe za godalni kvartet: linearno zasnovo glasbenega stavka. Ob tem pa

poslušalca vedno znova osuplja tudi z mojstrskim izkoriščanjem zvočnih barv, ki jih omogoča zasedba. Zaključni rondo je nekakšen višek in magistrale ciklusa. V ohlapno strukturiranem nizu odsekov ne povzema le vsebinskih poudarkov prejšnjih stavkov, ampak ti kar vrvijo od motivičnih reminiscenc, ki ciklus zaokrožajo v celoto.

Aleš Nagode

DANZA
Allegro (♩ = 120 ca.)

KONCERT STA OMOGOČILA

Ministrstvo za kulturo RS

k u l t u r a • • •
republika slovenija
ministrstvo za kulturo

Mestna občina Ljubljana

Mestna občina
Ljubljana

INFORMACIJE

Društvo slovenskih skladateljev
Trg francoske revolucije 6/I, Ljubljana
Telefon: 01/241 56 64, 041/562 144
Elektronska pošta: koncert@dss.si
www.dss.si

